ליקוטי הלכות — הלכות שבועות

עַל-פִּי הַתּוֹרָה 'וְיִהְיֶה נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי' (לִקּוּטֵי א סִימָן סו):

עִנְיַן שְׁבוּעָה:

כִּי כְּשֶׁמְּשַׁנֶּה דִּבּוּרוֹ הוּא דִּבּוּרוֹ חֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ. וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, לֹא יַעֲשֶׂה דְּבָרוֹ חֻלִּין. כִּי כְּשֶׁהַדִּבּוּר הוּא בִּבְחִינַת קֹדֶשׁ אֵין בּוֹ שִׁנּוּי, כִּי קֹדֶשׁ הוּא בְּחִינַת כֻּלּוֹ טוֹב כֻּלּוֹ אֶחָד, בְּחִינַת אֱמֶת, כִּי בִּבְחִינַת הָאַחְדוּת וְהַקְּדֻשָּׁה אֵין שָׁם שִׁנּוּי, כַּמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ (בְּסִימָן נא) שֶׁאֱמֶת הוּא בְּחִינַת כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ כֻּלּוֹ אֶחָד. וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמְּשַׁנֶּה דִּבּוּרוֹ אֲזַי עוֹשֶׂה דִּבּוּרוֹ חֹל שֶׁשָּׁם יֵשׁ שִׁנּוּי וּתְמוּרָה. וְעַל-כֵּן אָפְלוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה אִסּוּר גָּדוֹל לְשַׁנּוֹת דִּבּוּרוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֹל, כִּי הַשְּׁבוּעָה הִיא בְּחִינַת הִתְקַשְּׁרוּת כַּיָּדוּעַ, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר הַדִּבּוּר לְשָׁרְשׁוֹ, דְּהַיְנוּ לְשֹׁרֶשׁ הַחִיּוּת שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵא הַדִּבּוּר, כִּי עִקַּר הַשְּׁבוּעָה הוּא בַּשֵּׁם. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, כָּל הַנִּשְׁבָּע, כְּאִלּוּ נִשְׁבָּע בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ. נִמְצָא, שֶׁמּוֹצִיא הַדִּבּוּר מִשֹּׁרֶשׁ הַחִיּוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ דִּלְעֵלָּא, דְּהַיְנוּ לְמָשָׁל שֶׁאוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבָּע בַּה' שֶׁלֹּא אֶעֱשֶׂה זֹאת. נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי הַשְּׁבוּעָה מְקַשֵּׁר הַדִּבּוּר לַה' שֶׁהִיא בְּחִינַת שֹׁרֶשׁ הַחִיּוּת, בְּחִינַת רוּחַ דִּלְעֵלָּא וּמִשָּׁם מוֹצִיא הַדִּבּוּר שֶׁאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר. וְכֵן אָפְלוּ נִשְׁבָּע בְּחַיֵּי נַפְשׁוֹ הוּא גַּם כֵּן בִּבְחִינָה זוֹ מַמָּשׁ, כִּי חִיּוּת נַפְשׁוֹ, הַיְנוּ הַחִיּוּת דִּלְעֵלָּא, בְּחִינַת רוּחַ דִּלְעֵלָּא שֶׁהוּא בְּחִינַת כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשׁוֹ, וְקָרִינָן נַפְשִׁי, כִּי נַפְשִׁי וְנַפְשׁוֹ הַכֹּל אֶחָד כַּנַּ"ל. וְהַכְּלָל, כְּשֶׁנִּשְׁבָּע שֶׁהוּא בְּחִינַת הִתְקַשְּׁרוּת, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּקַשֵּׁר דִּבּוּרוֹ לְשֹׁרֶשׁ הַחִיּוּת וּמִשָּׁם אוֹסֵר עַל עַצְמוֹ, עַל-כֵּן אָסוּר לְשַׁנּוֹת עוֹד כִּי שָׁם בְּשֹׁרֶשׁ הַחִיּוּת בְּחִינַת רוּחַ דִּלְעֵלָּא הוּא כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ בְּחִינַת אֱמֶת, בְּחִינַת אֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ שִׁנּוּי וְעַל-כֵּן אִסּוּר חָמוּר לְשַׁנּוֹת וְלַעֲשׂוֹת דִּבּוּרוֹ חֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ, כִּי אִסּוּר גָּדוֹל לַעֲשׂוֹת מִקֹּדֶשׁ חֹל:

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁכָּתוּב בַּסְּפָרִים, כִּי שְׁבוּעָה הִיא בְּחִינַת יְסוֹד, שֶׁהִיא בְּחִינַת הִתְקַשְּׁרוּת כִּי שָׁם בְּחִינַת שְׁתֵּי הָרוּחוֹת כַּיָּדוּעַ. כִּי עַל-יְדֵי הַשְּׁבוּעָה מְקַשֵּׁר רוּחַ פִּיו שֶׁהוּא רוּחַ דִּלְתַתָּא בְּשֹׁרֶשׁ הַחִיּוּת שֶׁהוּא רוּחַ דִּלְעֵלָּא שֶׁהוּא כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ שֶׁאֵין בּוֹ שִׁנּוּי כַּנַּ"ל:

וְעַל-כֵּן הֵתֵר שְׁבוּעָה בִּשְׁלֹשָׁה וְעַל-יְדֵי פֶּתַח חֲרָטָה דַּוְקָא, כִּי פֶּתַח חֲרָטָה מְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ שָׁם בַּמַּאֲמָר וְיִהְיֶה נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ (סִימָן סו) שֶׁהוּא בְּחִינַת פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶיךָ, בְּחִינַת הִתְפַּתְּחוּת הָרוּחוֹת, בִּבְחִינַת מוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, עַיֵּן שָׁם. וְעַל-יְדֵי-זֶה הֶתֵּרָה הַשְּׁבוּעָה, כִּי עִקַּר הָאִסּוּר הָיָה עַל-יְדֵי שֶׁהִתְקַשֵּׁר הָרוּחַ דִּלְתַתָּא עִם הָרוּחַ דִּלְעֵלָּא וְנַעֲשָׂה כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ כַּנַּ"ל. וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי פֶּתַח חֲרָטָה הוּא פּוֹתֵחַ וּמַפְרִישׁ בֵּין הָרוּחוֹת בִּבְחִינַת מוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל. וַאֲזַי נַעֲשָׂה בִּבְחִינַת אַחֵר הַבְּרִיאָה שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁנּוּי וּתְמוּרָה. וְעַל-כֵּן הַהֶתֵּר בִּשְׁלֹשָׁה דַּיְקָא כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ בְּחִינוֹת שֶׁעַל יָדָם מוֹצִיאִים מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל שֶׁהֵם מָקוֹם וְצִיּוּר וּזְמַן שֶׁהֵם בְּחִינַת שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם, כַּמְבֹאָר שָׁם שֶׁהֵם בִּבְחִינַת פַּתָּח, עַיִן שָׁם, וְעַל יָדָם מַפְרִישִׁין בֵּין שְׁתֵּי הָרוּחוֹת בִּבְחִינַת אַחֵר

הַבְּרִיאָה וַאֲזַי נַעֲשֶׂה דִּבּוּרוֹ בִּבְחִינַת חֹל כַּנַּ"ל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת לב), לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ, אֲבָל אֲחֵרִים מוֹחֲלִין לוֹ, כִּי הֵם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת דִּבּוּרוֹ חֹל כַּנַּ"ל. וְעַל-כֵּן בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לֹא תִשָּׂא, נִזְדַּעְזְעוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שְׁבוּעוֹת לט), כִּי כֻּלָּם תְּלוּיִים בִּבְחִינַת אַף יָדֵי יָסְדָה אֶרֶץ וימיני טִפְּחָה שָׁמָיִם, עַיֵּן שָׁם בַּמַּאֲמָר הַנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת יְדוֹת שְׁבוּעוֹת, כִּי הַכֹּל תָּלוּי בִּבְחִינַת יָדַיִם שֶׁהֵם בְּחִינַת הָרוּחוֹת שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה הַשְּׁבוּעָה כַּנַּ"ל:

שְׁבוּעוֹת וְהִלְכוֹת כְּבוֹד אָב וָאֵם:

לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹקֶיךָ לַשָּׁוְא וְכוּ', וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁבֵּין אִם נִשְׁבָּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ נִקְרָא שָׁוְא וּבֵין אִם נִשְׁבָּע עַל דָּבָר הַיָּדוּעַ וּפָשׁוּט שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּגוֹן עַל עֵץ שֶׁהוּא עֵץ וְעַל אֶבֶן שֶׁהִוא אֶבֶן, הוּא גַּם כֵּן שְׁבוּעַת שָׁוְא. וְלִכְאוֹרָה הַדָּבָר תָּמוּהַּ מַדּוּעַ יִהְיֶה חֹמֶר הָאִסּוּר כְּשֶׁנִּשְׁבָּע עַל דָּבָר הַיָּדוּעַ כְּמוֹ שֶׁהוּא הָאֱמֶת הֲלֹא לֹא הוֹצִיא שׁוּם שֶׁקֶר מִפִּיו, וּמַדּוּעַ כְּשֶׁנִּשְׁבָּע עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ וְאֶפְשָׁר לִטְעוֹת בּוֹ אֵין בּוֹ אִסּוּר שְׁבוּעָה וְהַזְכָּרַת שֵׁם שָׁמַיִם רַק שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע לַשֶּׁקֶר. וְעַל דָּבָר הַיָּדוּעַ וּפָשׁוּט יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר חָמוּר כָּל כָּךְ אַף-עַל-פִּי שֶׁנִּשְׁבָּע עַל הָאֱמֶת. וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאָה לְהֵפֶךְ כְּשֶׁנִּשְׁבָּע אֲפִלּוּ בֶּאֱמֶת עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ פָּשׁוּט כָּל כָּךְ וְאֶפְשָׁר לִטְעוֹת בּוֹ, יִהְיֶה בּוֹ אִסּוּר גָּדוֹל כִּי אוּלַי הוּא טוֹעֶה אֶת עַצְמוֹ. וְעַל דָּבָר הַפָּשׁוּט לֹא יִהְיֶה הָאִסּוּר חָמוּר כָּל כָּךְ. וּבֶאֱמֶת גְּזֵרָה הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּהֵפֶךְ מִזֶּה, כִּי הַנִּשְׁבָּע עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אֵין בּוֹ אִסּוּר כְּשֶׁנִּשְׁבָּע בֶּאֱמֶת רַק שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְרַחֵק גַּם מִזֶּה מֵחֲמַת חֹמֶר שְׁבוּעָה, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ עוֹבֵר עַל לָאו דְּלֹא תִשָּׂא חַס וְשָׁלוֹם, וְלִפְעָמִים הוּא מִצְוָה לִשָּׁבַע בֶּאֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ. וּכְשֶׁנִּשְׁבָּע עַל דָּבָר הַיָּדוּעַ כְּמוֹ שֶׁהוּא הָאֱמֶת הוּא עוֹבֵר בְּאִסּוּר חָמוּר מְאֹד עַל 'לֹא תִשָּׂא', שֶׁהוּא לָאו חָמוּר מֵעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת: